

KULTUROLOŠKI ASPEKT GLOBALIZACIJE

Geografske osnove globalizacije
8. predavanje

Izv. prof. dr. sc. Jelena Lončar

ISHODI UČENJA

- Razumjeti i objasniti ulogu kulturnih razlika i promjena koje doživljavaju pod utjecajem globalizacije.
- Znati objasniti pojam lokalne kulture i njen odnos prema masovnoj kulturi.
- Navesti uzroke nestanka kulturnih posebnosti poput kulturnog identiteta i/ili njegova nestanka u „korist“ globalizacije.

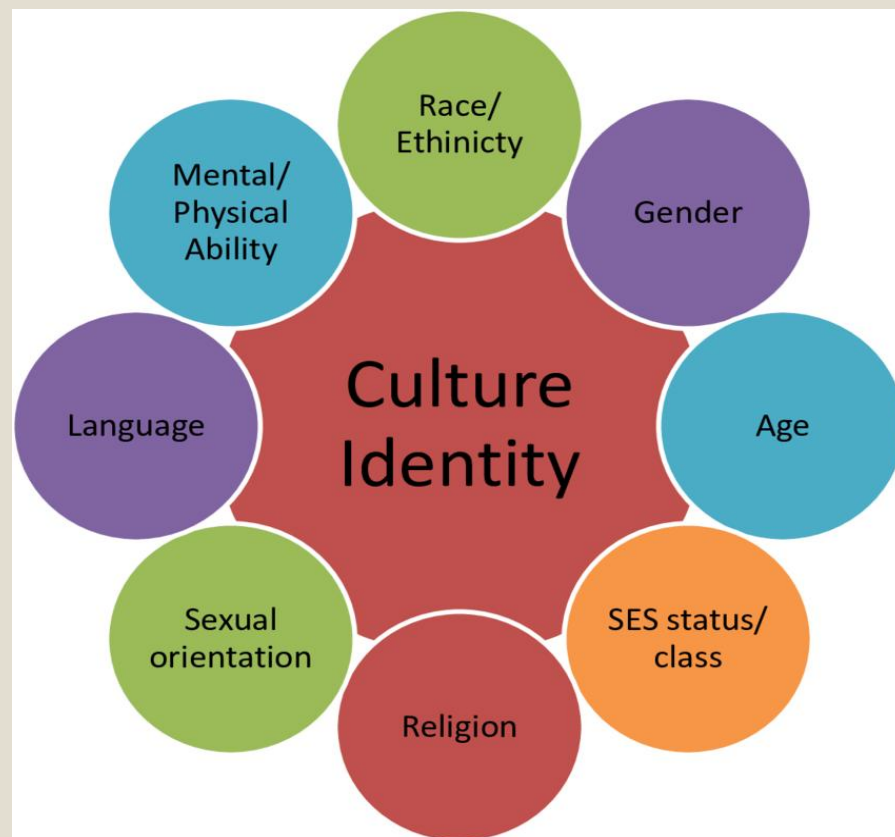
Što je kultura?

- Tijekom većeg dijela 20.st. antropolozi su definirali kulturu kao:
skup zajedničkih vjerovanja, običaja i ideja koje su ljude držale na okupu u prepoznatljivim i samo-identificiranim grupama.
- Očito je i kako članovi bliskih grupa imaju radikalno različite poglede na njihova društva.
- Kultura se više ne promatra kao sustav znanja naslijeđen od predaka.
- Nunn (2022) **razlikuje kulturu i tradiciju.**
- Kultura predstavlja ono što pojedinci preuzimaju iz svojeg društvenog okruženja, dok se tradicija odnosi na prijenos te kulture kroz generacije.
- U globalnom okruženju koje se brzo mijenja **kultura može doći u sukob s tradicijom.**

- Mnogi znanstvenici iz društvenih područja sada definiraju kulturu kao:

- ✓ *Skup ideja, atributa i očekivanja koji mijenjaju kako ljudi reagiraju na promjenjive okolnosti. Na početku 21. st. pad barijera potpomognut padom komunizma kao i uspon online trgovine, povećali su ubrzanje socijalnih promjena svugdje u svijetu.*
- ✓ Informatičko-medijska revolucija i njeni kulturni proizvodi prelaze geografske granice i svojim kulturnim zračenjem - preoblikuju lokalni kulturni prostor.
- ✓ Proširuju se lokalni horizonti, vrši se homogenizacija ukusa, zabave i hrane, kao i životnih stilova.

- Globalizacijski proces uključuje sve veći broj kulturnih elemenata, proširuje prostorne dimenzije kulture, a uključivanjem sve većega broja ljudi potiče aktivno djelovanje kulture.
- U prošlosti i danas dodiri kultura su se prožimali, ali i iskazivali konfliktne oblike.

Sl. 1. Kulturni identitet ovisi o brojnim činiteljima

Izvor: Crawford, D., 2017: Culture-based Countertransference, Research gate, file:///D:/Preuzimanja/culturebasedcountertransference.pdf

- Encyclopedia Britannica:

- ✓ Pojam kulturološke globalizacije je fenomen na koji utječe difuzija dobara i ideja i koji se reflektira u standardizaciji kulturalnog izražavanja diljem svijeta.
- ✓ Globalizacija – promatra se kao trend prema homogenizaciji koja će na kraju sva ljudska iskustva učiniti istima.

Kulturne značajke

- To su individualne komponente kulturalnog kompleksa.
- Mogu se podijeliti na 3 kategorije:
 - ✓ SOCIOLOŠKA – interakcijske forme, zakoni, regulative.
 - ✓ IDEOLOŠKA – vjera, politika i ne-sekularan sustav vjerovanja.
 - ✓ TEHNOLOŠKA – tehnički sustav i mogućnosti koji rezultiraju infrastrukturom.

Doprinosi i kompromisi kulturne globalizacije

Razina	Doprinosi	Izazovi
Pojedinci	Širi raspon kultura, jezika i životnih stilova; veći pristup znanju i idejama; multikulturna suradnja.	Kulturna homogenizacija; ugrožavanje jezika; kulturno prisvajanje i pogrešno predstavljanje.
Poduzeća	Pristup široj bazi talenata; inovacije i učenje kroz prilagodbu proizvoda; međukulturna partnerstva.	Nedostatak stranosti; troškovi kulturne prilagodbe i lokalizacije; veća etička i društvena odgovornost.
Države	Bolji diplomatski i međunarodni odnosi; razmjena znanja kroz multilateralnu suradnju; širenje turizma i kreativnih industrija.	Utjecaj dominantnih kultura ugrožava raznolikost; erozija nacionalnog identiteta; napetosti zbog sukoba vrijednosti.

Izvor: Alkharafi, N., Alsabab, M., 2025: Globalization: An Overview of Its Main Characteristics and Types, and an Exploration of Its Impacts on Individuals, Firms, and Nations, Economies 13, 19.

Kulturna revolucija

- Pojavljuje se kad se kulturne značajke dramatično promijene, a korijeni tih promjena postanu višestruki.
- Može biti posljedica razvoja ključnih tehnologija (kotač, sjedilačka poljoprivreda, motor s unutarnjim izgaranjem, internet itd.) ili povijesnih silnica.

Kina - kulturna revolucija koja to nije

- Politika koja se pod vodstvom Mao Cetunga (Mao Zedonga) provodila u Kini u drugoj polovici 1960-ih.
- Službeno je objavljena na XI. plenumu CK KP Kine 8. VIII. 1966 (*Odluka o velikoj proleterskoj kulturnoj revoluciji*).
- Cilj joj je bio učvršćenje Maove vlasti i uklanjanje reformatorskoga dijela kineskog vodstva kao revizionista i neprijatelja revolucije.

Sl. 2. Mao Cetung i njegova revolucionarna promidžba

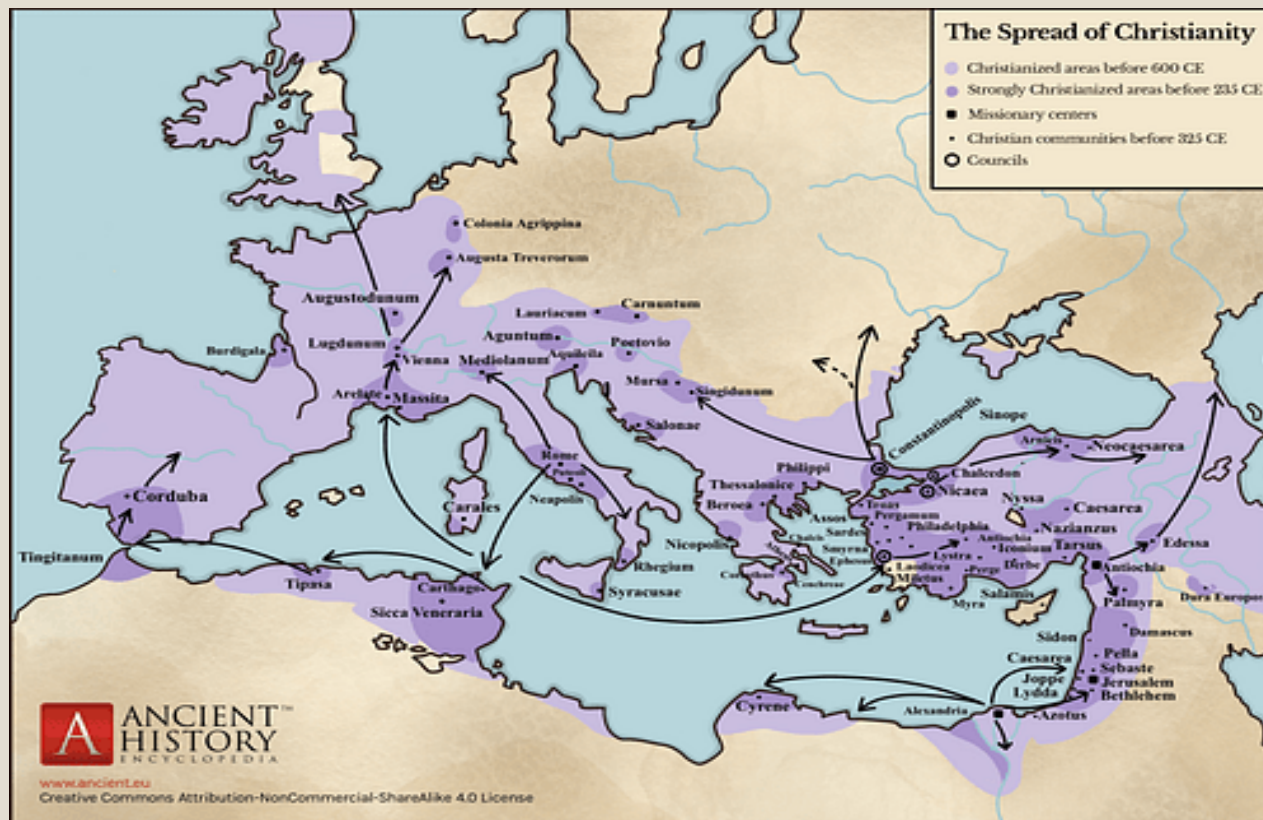
Izvor: <https://www.britannica.com/story/chinas-cultural-revolution>

- Posljedica kulturne revolucije bilo je gospodarsko i društveno nazadovanje - zatvarane su škole, sveučilišta i kulturne institucije.
- Bili su proganjani politički neistomišljenici, a mnogobrojni su zatvarani u radne logore, gdje ih je više stotina tisuća ubijeno - pojedine procjene navode i do 2 milijuna ubijenih.
- Ekstremizam kulturne revolucije bio je okončan do 1969. g.
- Nakon Mao Tse-tungove smrti (1976.), uslijedio je obračun sa zagovornicima radikalne politike, pa je ekstremizam kulturne revolucije i službeno bio kritiziran.

Kulturna difuzija

- Proces širenja kulturnih značajki od jednog mjesta prema drugima.
- Počinje širenjem osobnim interakcijama: migracije, širenje Carstava i sl.
- *Kulturno ognjište* - regija ili lokacija koja je izvor tih kulturnih značajki.
- Npr. Mezopotamija – kult. ognjište iz kojeg se proširila primarna poljoprivreda.

KRŠĆANSTVO KAO PRIMJER KULTURNE DIFUZIJE

Sl. 3. Širenje kršćanstva u Europi i Maloj Aziji do 6. st.

Izvor: Ancient History Encyclopedia, <https://www.ancient.eu/image/11713/spread-of-christianity-map-up-to-600-ce/>

Multikulturalnost

- Multikulturalizam - danas jedan od najizraženijih društvenih procesa.
- Sva današnja društva su u doticaju s multikulturalnošću.
- **Multikulturalizam** bi se mogao definirati kao „uvjet u kojoj etničke, vjerske i kulturne grupe koegzistiraju unutar jednog društva“ (Mesić, 2006).
- Predstavlja relativno nov pojam koji se pojavio početkom 70-tih u Kanadi, a zatim u Australiji.

- Njegovo prvotno značenje odnosilo se na različitost etničkih zajednica, ali se proširio na vjerske zajednice i sve one koji na neki način nisu široko rasprostranjeni u dominantnoj, prevladavajućoj kulturi i kritični su prema nekim njezinim obilježjima.
- Razlikuju se:
 - A) liberalna,
 - B) egalitarna i
 - C) dijaloška teorija multikulturalizma.

KULTURNI UTJECAJI KAO OSNOVA MULTIKULTURALNOSTI

- Pr. Europe kao kršćanskog kontinenta u kojem se može naći mnoštvo obilježja drugih religija npr. džamija.
- Kulturna difuzija uzrokuje stvaranje multukulturalnog društva.

Sl. 4. Primjer integriranosti doseljenih u društvo

Izvor:

<https://culturaldiplomacyandhumanrights.wordpress.com/2013/04/20/swedens-multiculturalism/>

Sl. 5. Primjer širenja kulturne homofobije

Izvor:

www.memegenerator.net

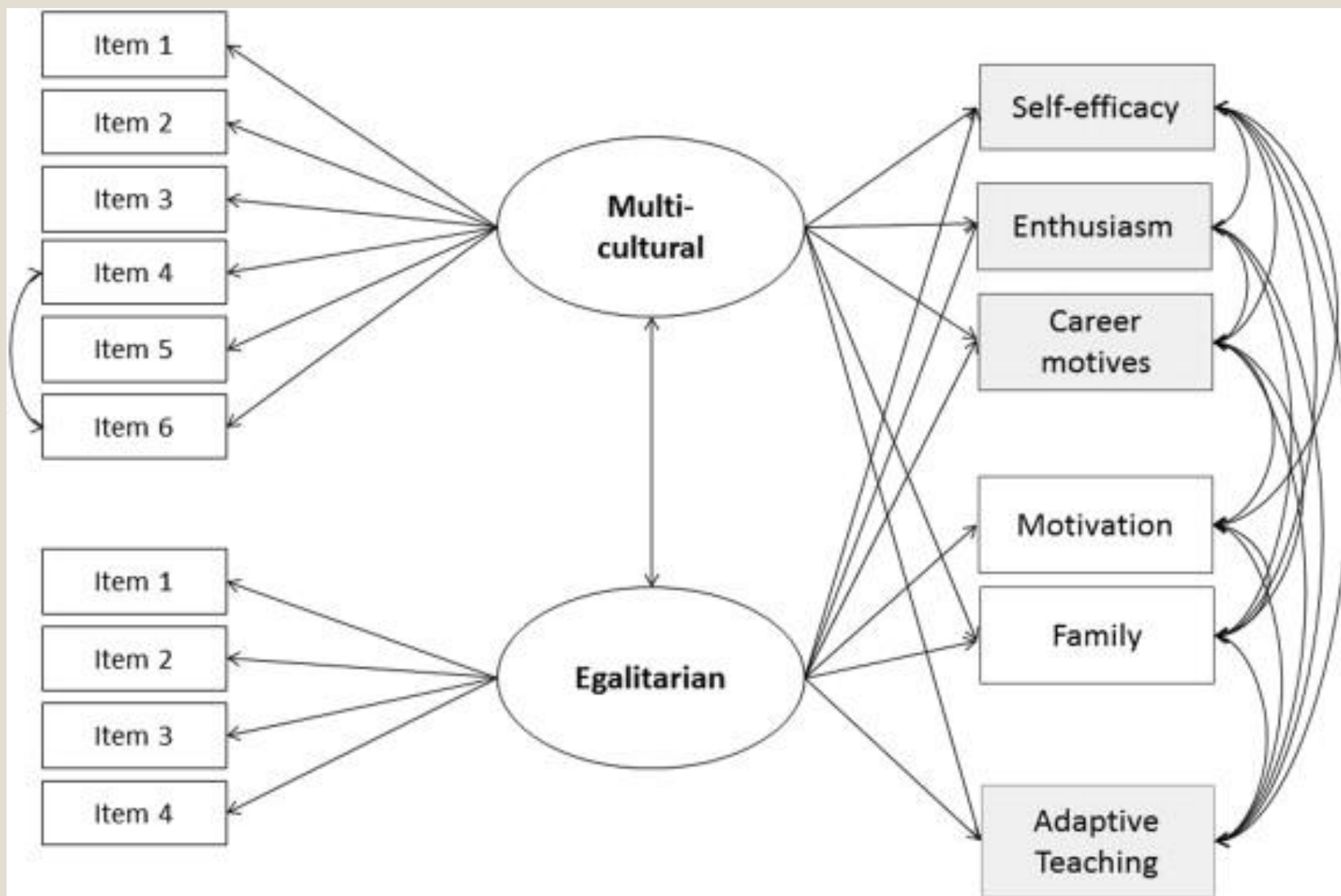

Liberalni multikulturalizam

- Odnosi se prvenstveno na širenje procesa demokratizacije društva.
- Ti procesi započeli su 1960-ih godina.
- **Najupečatljiviji takvi procesi su:**
- pravo na pobačaj i kontracepciju,
- ukidanje smrtne kazne,
- dekriminalizacija homoseksualnosti itd.
- Njegov najpoznatiji teoretičar je **Kymlicka**, koji smatra da je to najbolji način stvaranja uključivog i pravednog društva.
- Naziva se liberalnim upravo zato što prava pojedinca i pravo individualnog izbora stavlja ispred važnosti kultura i zajednica kao takvih.

Egalitarni multikulturalizam

- Najpoznatiji teoretičar **Barry** - smatra kako multikulturalizam potiče razlike i razdire povezanost kultura umjesto da ih spaja i čini sličnijima
- -> jedan od glavnih kritičara liberalnog multikulturalizma.
-
- Smatra da **segmentira društvo na nepovezane dijelove** te da vodi u kategorijsku segregaciju, a samim tim i da se gube osnovna načela liberalne demokracije.
- Zaštita kultura i identiteta ne bi trebala postojati zbog njih samih, osim ako ih se na izravan način ne ugrožava.

Izvor: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0742051X1500027X>

Dijaloški multikulturalizam

- Glavni predstavnik - **Parekh**.
- On predstavlja svojevrsnu među između liberalnog i egalitarnog
- Svodi se na „dijalog između kultura koji treba biti institucionaliziran“ (Gregurović, 2017).
- Smatra da se ljudima treba osvijestiti činjenica da **nijedna kultura nije posebija od druge**.
- Također navodi kako mnogo problema u društvu izvire iz **zabluda** koje izađu na vidjelo tijekom velikih migracija.

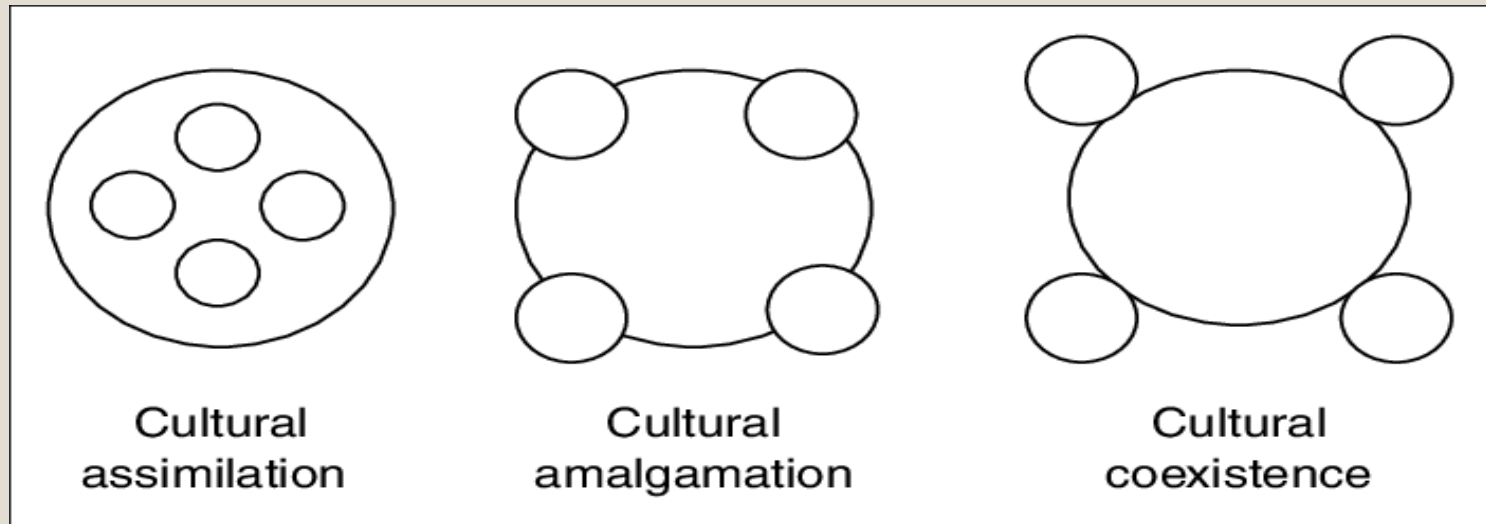
- Teoretičar **Madood** zalaže se za politiku priznavanja koja uključuje dijalog i učenje u kojima su odnosi moći i sudjelovanja obiju strana jednaki (Gregurević, 2017).
- Ova politika shvaćena je kao omogućavanje **pravednijih uvjeta** integracije manjinskim skupinama.

Tri modela multikulturalizma

- 1. **asimilacija** – ili *melting pot* predstavlja potpuno stapanje članova manjinskih zajednica u zajednicu većinske, prevladavajuće kulture, pritom zanemarujući vlastitu kulturu.
- Najveći trag ostavio je u SAD-u.
- 2. **diferencijacija** - ili *segregacija* predstavlja izdvajanje i izolaciju specifične manjinske skupine iz većine.
- 3. **integracija** - uviđaju različitosti i obilježja manjinskih skupina i nastoje ih integrirati u društvo, a da ne izgube svoje kulturološke posebnosti i ne „utope se“ s većinom.

Tri modela kulturološkog suživota

Izvor: [Multicultural Awareness in Evaluation: Dilemmas and Challenges](https://www.researchgate.net/publication/238433195_Multicultural_Awareness_in_Evaluation_Dilemmas_and_Challenges/figures?lo=1&utm_source=google&utm_medium=organic)

https://www.researchgate.net/publication/238433195_Multicultural_Awareness_in_Evaluation_Dilemmas_and_Challenges/figures?lo=1&utm_source=google&utm_medium=organic

JEZICI KAO ZNAK KULTURNE RAZNOLIKOSTI U EUROPI

- Karta prikazuje korištenje drugog jezika bez uključivanja lokalnih jezika koji se govore u pojedinoj državi.
- Također, u Europi i imigranti (iz preko 100 država) sa sobom donose svoje lokalne jezike.

Sl. 6. Drugi jezik po zastupljenosti u europskim državama

Izvor: www.theguardian.com/news/datablog/2014/sep/26/europeans-multiple-languages-uk-ireland

STANDARDIZACIJA KULTURE

- Neoliberalno globalizacijsko kulturno ognjište danas - svjetska gradska mreža.
- U njoj dominiraju SAD i Zap. Europa.
- Deteritorijalizacija kulture.
- Što čini kulturni imperijalizam?
- ✓ Jezici, turizam, globalni brendovi, mediji?

- Standardizacija odjeće, hrane, glazbe, arhitekture i sl. vidljiva je na svim kulturnim artefaktima.
- Svjedoci smo procesa komodifikacije kulturnih praksi.
- Individualni stilovi i ukusi sada imaju globalnu vrijednost.
- Postoji li tzv. kozmopolitska kultura?

Razvoj globalnih civilizacija

- Sve civilizacije prolaze kroz 4 stadija:
 - nastanak,
 - uspon,
 - opadanje i
 - raspad.
- Da bi se oblikovala kao civilizacija odn. napredovala i širila, društva moraju odgovoriti na razne izazove i pritiske s kojima su egzistencijalno suočena.

- Civilizacije su i ona proizvodna društva koja raspolažu nekim *sredstvom ekspanzije*, a različite civilizacije služile su se različitim sredstvima ekspanzije.
- Klasična se civilizacija služila npr. ekonomijom koja je uvelike počivala na ropstvu, dok je rana zapadna civilizacija pribjegavala vojnoj organizaciji.

*U svjetskoj povijesti
postoji 16 glavnih
civilizacija:*

- ✓ Metopotamska,
- ✓ Egipatska,
- ✓ Indijska,
- ✓ Kretska,
- ✓ Sinska,
- ✓ Hitska,
- ✓ Kananitska,
- ✓ Klasična,
- ✓ Srednjoamerička,

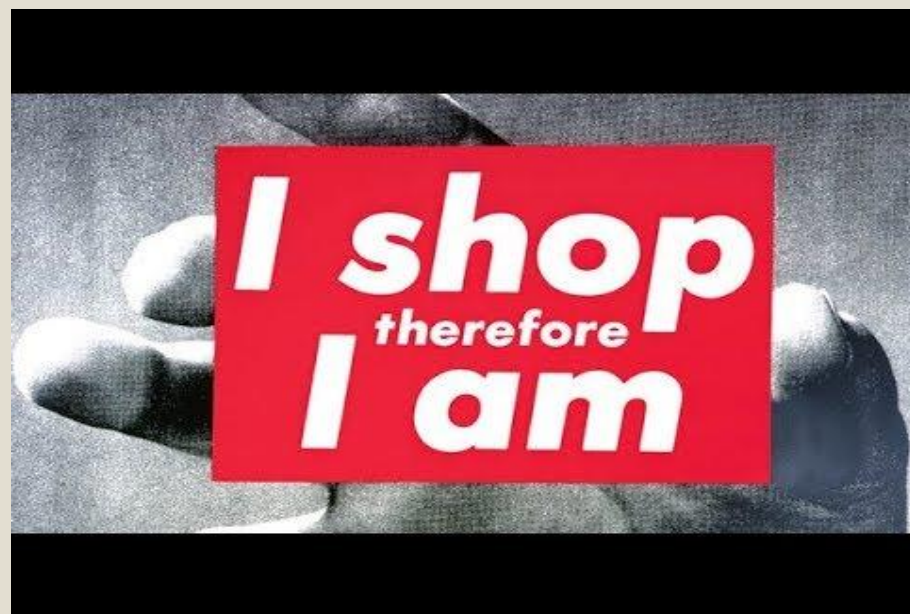
- ✓ Andska,
- ✓ Hinduska,
- ✓ Islamska,
- ✓ Kineska,
- ✓ Japanska,
- ✓ Pravoslavna i
- ✓ Zapadna.

- KRITERIJ PISMENOSTI

- Kriteriji pismenosti i gradskog života nisu uvijek dovoljni za određenje civilizacije.

Potrošački identiteti

- Nužnost daljnjeg jačanja međukulturalnih odnosa.
 - »McDonaldizacija«, tj. potrošačko društvo bez širokih obzora i povijesnog sjećanja.
 - Dominacija konzumerizma nakon 2. svj. rata.
-
- Rad se referira na poznatu izreku franc. filozofa Renea Decartesa - „Mislim, dakle jesam” i činjenicu da danas ljude sve više određuje ono što posjeduju, a manje što/kako misle i razmišljaju.

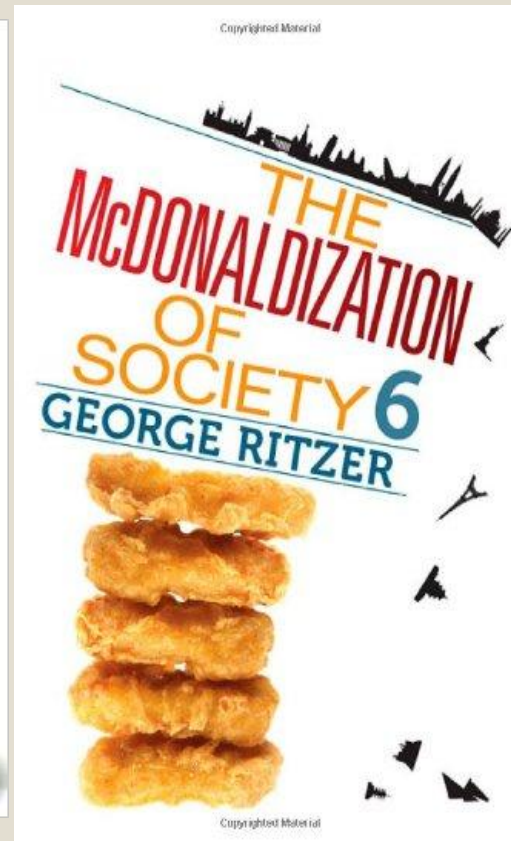
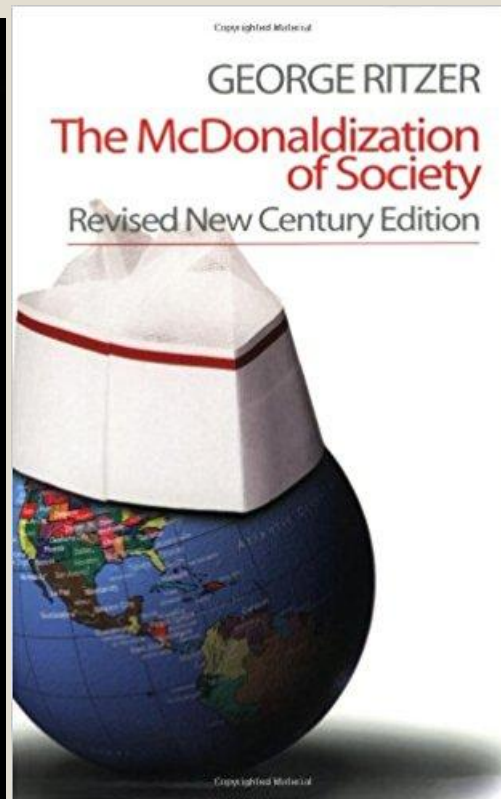
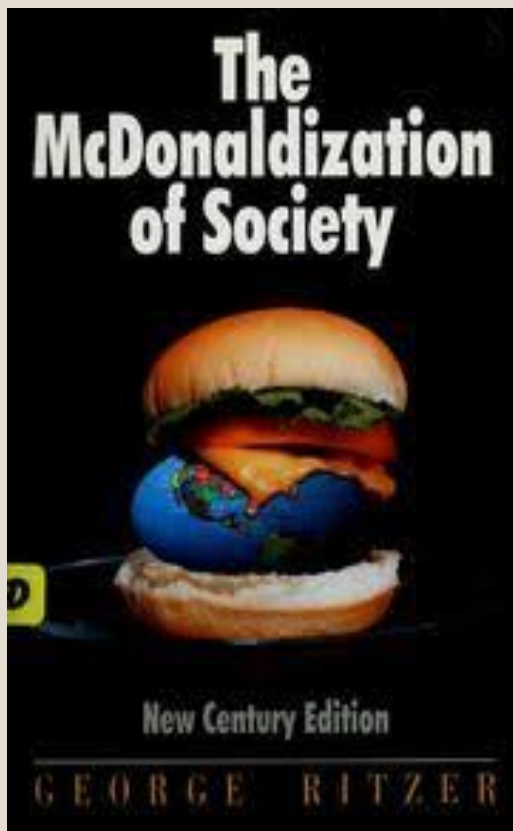

Sl. 7. Rad Barbare Kruger, 1987.

Izvor:<http://www.artnet.com/artists/barbara-kruger/untitled-i-shop-therefore-i-am-aXB19HyZ2RQTie638E6pBQ2>

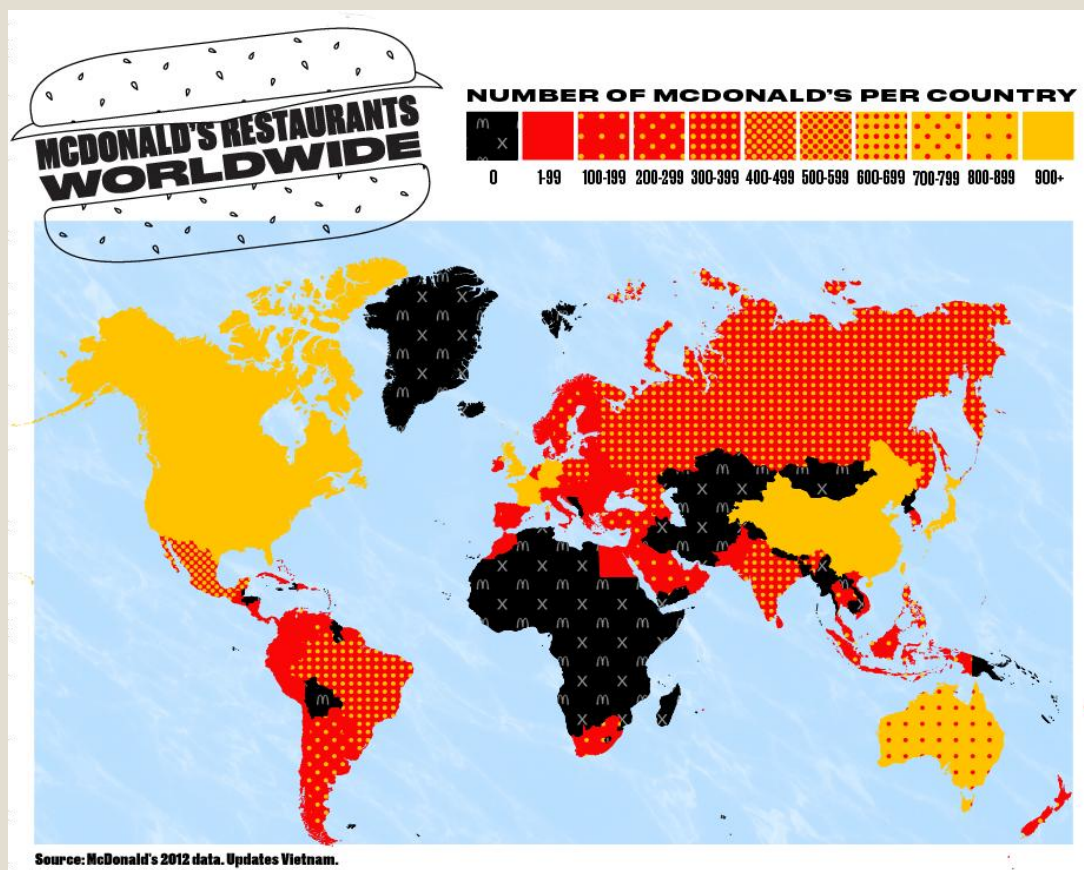
“McDonaldizacija”

- Brojne knjige s mnogobrojnim izdanjima napisane na ovu temu.
- Podrazumijeva primjenu poslovnog modela *fast food* u društvenim institucijama.

Sl. 8. Različita izdanja knjiga na temu McDonaldizacije

Izvor: <https://www.amazon.com/McDonaldization-Society-6-George-Ritzer/dp/1412954290>; <http://web.colby.edu/social-media-tango/2014/04/27/mcdonaldization-of-language-reality-or-hype/>

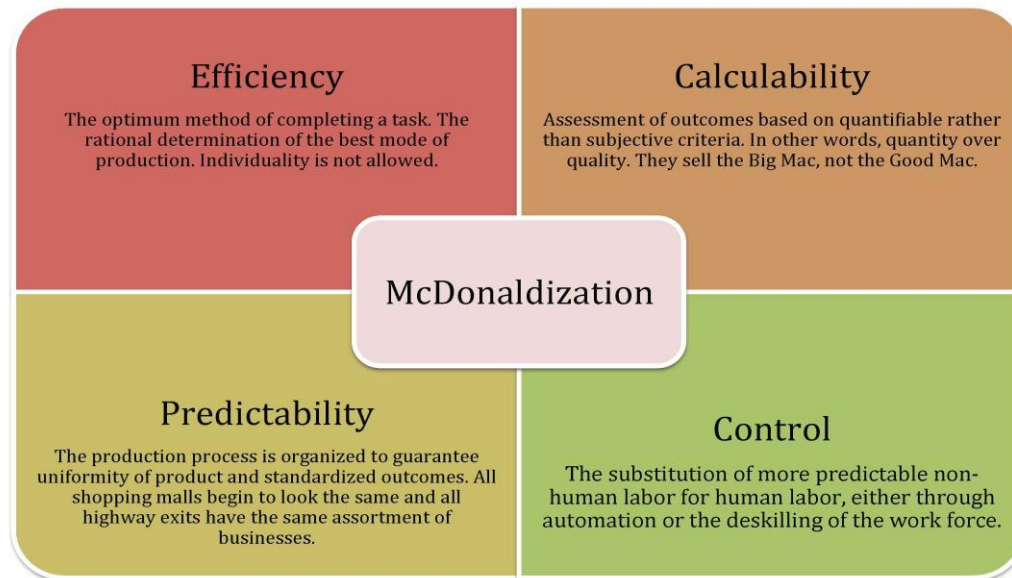

- McDonald's – postao simbol za brzu hranu, brzu modu, brzi profit - brzi način života općenito...kao i zapadnjačke kulture življenja.

Sl. 9. Države sa i bez McDonald's restorana

Izvor: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2013-07-18/where-in-the-world-there-are-no-mcdonald-s>

Glavna obilježja McDonaldizacije: efikasnost, proračunatost, predvidljivost i kontrola

Other Dimensions:

Irrationality - A side effect of over-rationalized systems. Ritzer himself hints that this is the fifth dimension of McDonaldization. An example of this could be workers on an assembly line that are hired and trained to perform a single highly rationalized task. Although this may be a very efficient method of operating a business, an irrationality that is spawned can be worker burnout.

Deskilling - A work force with the minimum abilities possible to complete simple focused tasks. This means that they can be quickly and cheaply trained and are easily replaceable.

Consumer Workers - One of the sneakiest things about McDonaldization is how consumers get tricked into becoming unpaid employees. They do the work that was traditionally performed by the company. The prime example of this is diners who bus their own tables at the fast food restaurant. They dutifully carry their trash to friendly receptacles marked "thank you." (The extreme rationalization of this is the drive-thru; consumers take their trash with them!) Other examples are many and include: ATM's, salad bars, automated telephone menus, and pumping gas.

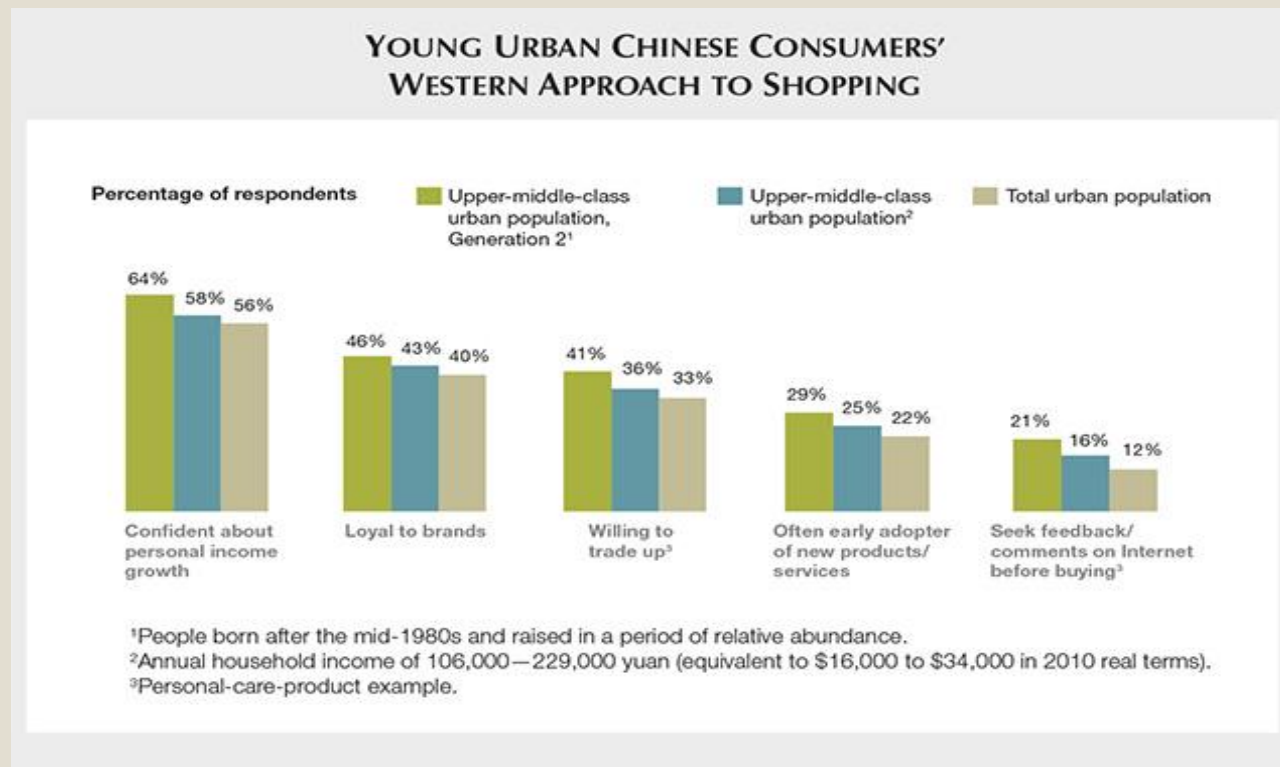
SOURCE: www.mcdonaldization.com

Sl. 10. Čimbenici McDonaldizacije

Izvor: <https://pl.pinterest.com/pin/372391462912709110/>

KUPOVINA KAO ODRAZ KULT. PRISTUPA

- Kinezi su nakon sredine 1980-ih povećali svoja prosječna primanja na oko 34.000 dolara.
- Posljedica: povećava se udio srednje klase, a time i udio kupaca robe široke potrošnje.

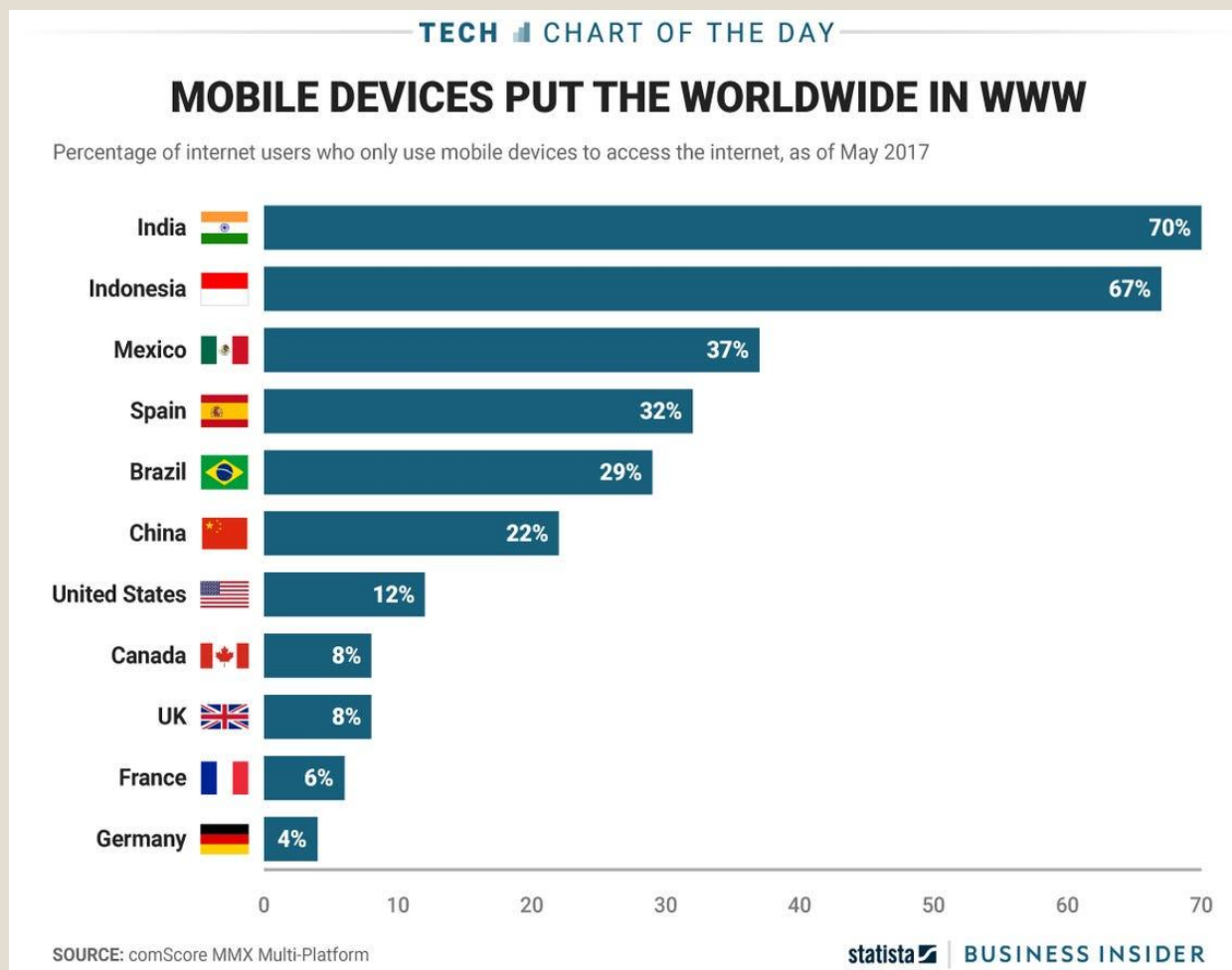
Sl. 11. Pristup mladih urbanih Kineza kupnji

Izvor: <https://www.mckinsey.com/industries/retail/our-insights/mapping-chinas-middle-class>

Povezanost s internetom

- Elektronski mediji razdvojili su tradicionalne sastavne elemente „boravišta“, a elektronske poruke demokratiziraju i homogeniziraju boravišta omogućujući ljudima da stupe u kontakt i interakciju s drugima bez obzira na fizičku udaljenost.

MOBILNA TELEFONIJA KAO OSNOVA POVEZANOSTI

- U udjelu korisnika mobitela za pristup internetu isključivo preko mobilnih uređaja - dominiraju države u razvoju odn. visokorazvijene države.
- Europske države u ovom aspektu zaostaju.

Sl. 12. Udio vlasnika mobilnih telefona s pristupom internetu, 2017.

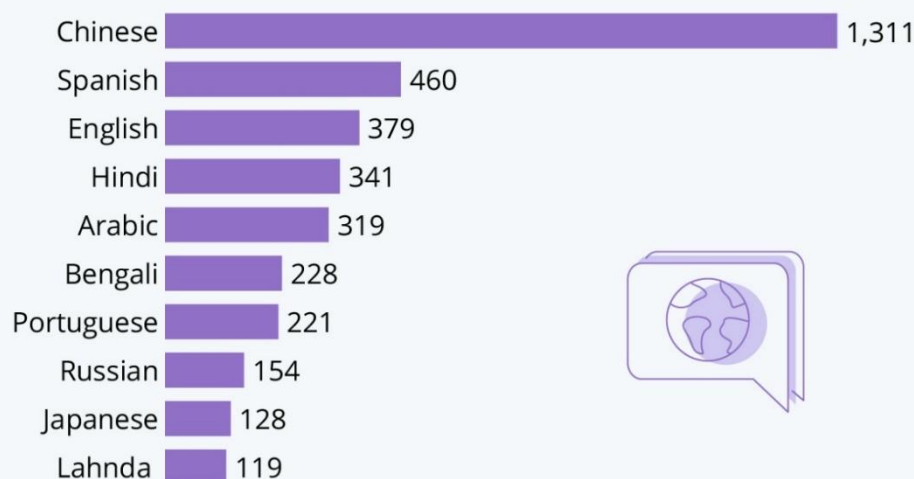
Izvor: <https://www.statista.com/chart/11803/internet-access-via-mobile-devices/>

Jezik kao kulturni element

- Jezik i govor - izravno ili neizravno, osnovno sredstvo komunikacije.
- Jezik je, kao i svaki drugi kulturni element, podložan promjenama.
- U uvjetima globalizacije, posebno su se pod pritiskom našle male države i njihove kulture.
- Najveća prepreka globalizaciji - na kulturnom planu - su kulturni identiteti.
- Uz jezik i književnost, umjetnost, religija i tradicija.

The World's Most Spoken Languages

Estimated number of first-language speakers worldwide in 2019 (millions)*

*Each language also includes associated member languages and varieties
Source: Ethnologue

statista

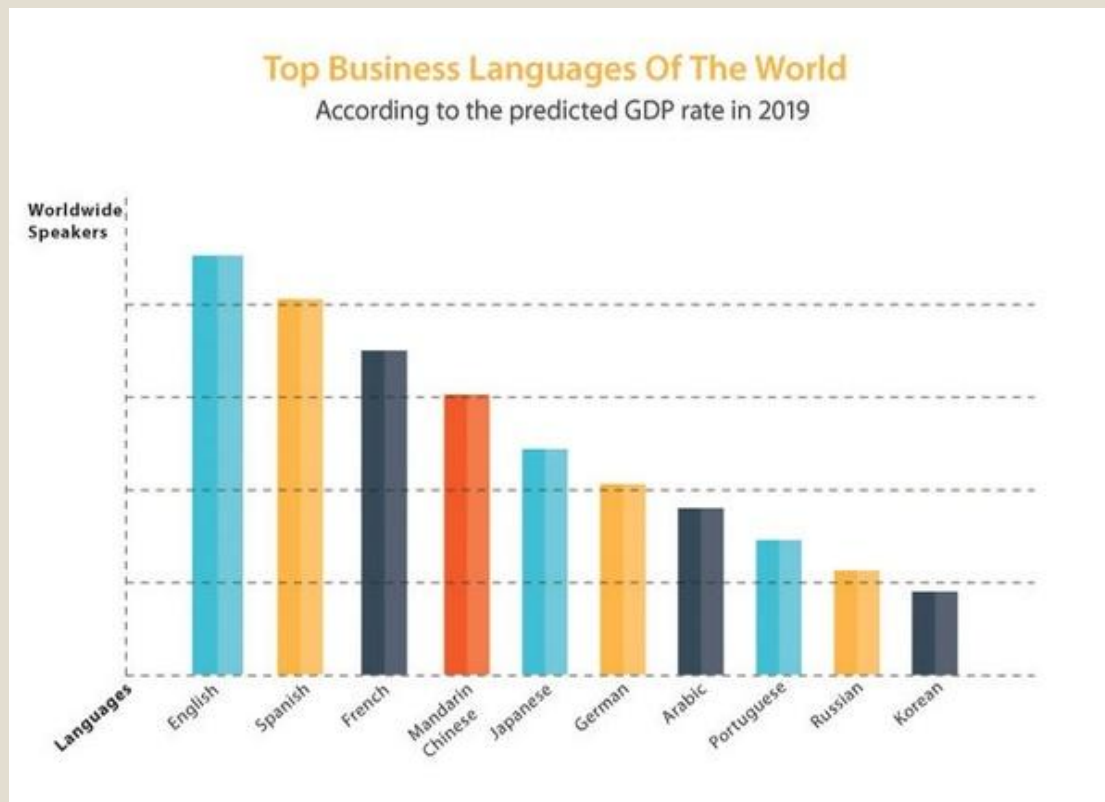
- Kineski kao prvi jezik dominira u broju govornika u svijetu.
- Slijede španjolski odn. engleski jezik.
- Engleski, iako se smatra globalnim jezikom – po broju govornika ipak zaostaje.
- Ipak, 1,5 mlrd. ljudi govori (rabi) engleski kao drugi ili treći jezik.

Sl. 13. Svjetski jezici s najviše govornika

Izvor: <https://www.statista.com/chart/12868/the-worlds-most-spoken-languages/>

JEZIČNA STANDARDIZACIJA

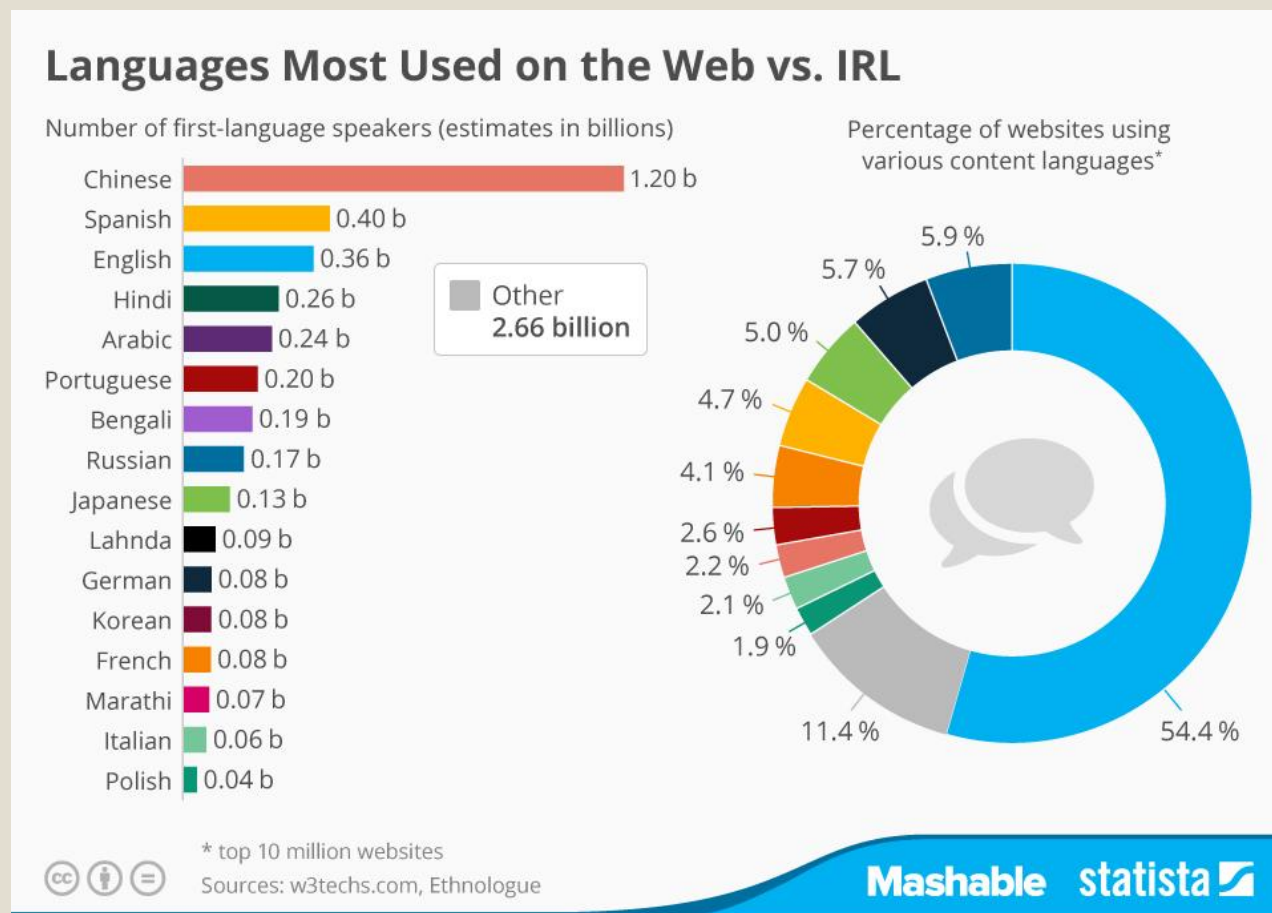
- 75 % svjetske pošte i 70 % elektronske pošte koja se slala internetom bila je pisana na engleskom jeziku.
- Engleski je vodeći jezik poslovnog sporazumijevanja.
- Slijede ga španjolski odn. francuski jezik.

Sl. 14. Vodeći jezici u poslovnoj komunikaciji, 2019.

Izvor: <https://flixtranslations.com/the-importance-of-translation-in-business/>

- Najveći broj korisnika interneta koriste kineski jezik.
- 54 % pretraživanja sadržaja interneta je na engleskom jeziku.
- Raznolikost jezika pri korištenju interneta je vrlo mala.

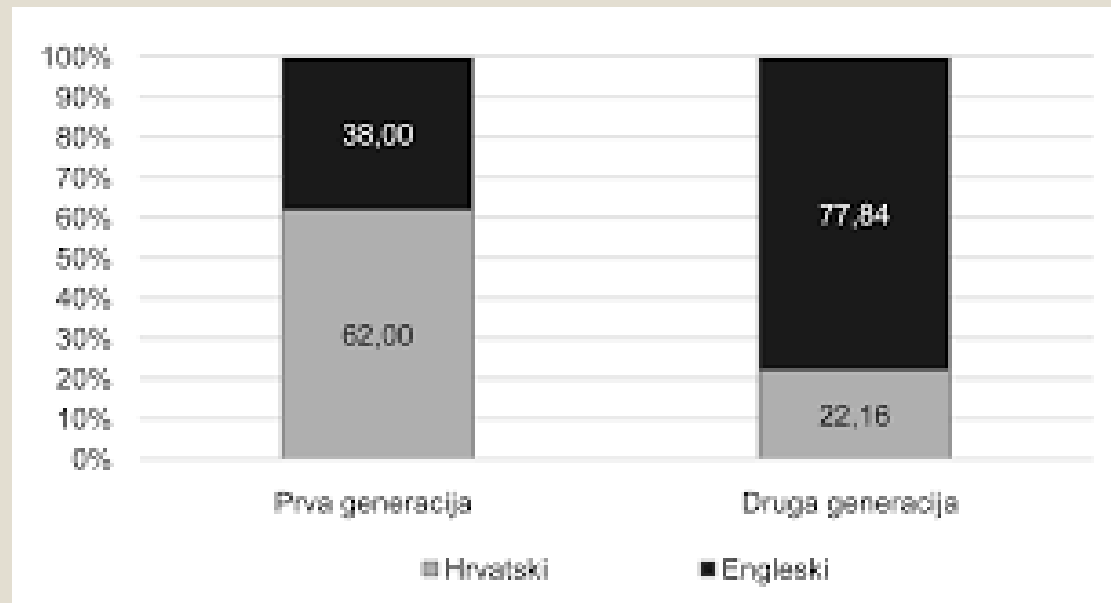
Sl. 15. Korištenje interneta prema jezicima, 2015.

Izvor: <https://www.statista.com/chart/4140>

- *Esperanto* - izum poljskoga liječnika Ludwika Lazara Zamenhafa (1859. - 1917.)
- Nastao 1887. godine i nazvan prema lat. riječi *sperare*, što znači nadati se.
- Umjetni je ili planski međunarodni jezik.
- Od svih umjetnih jezika najrasprostranjeniji s tisućama sljedbenika/govornika u svijetu, pa i u Hrvatskoj.

NESTAJANJE JEZIKA

- U Kanadi - prva generacija doseljenih koristi u značajnoj mjeri hrvatski jezik.
- Druga generacija – manje od 1/4 poznaje jezik države iz koje potječe.

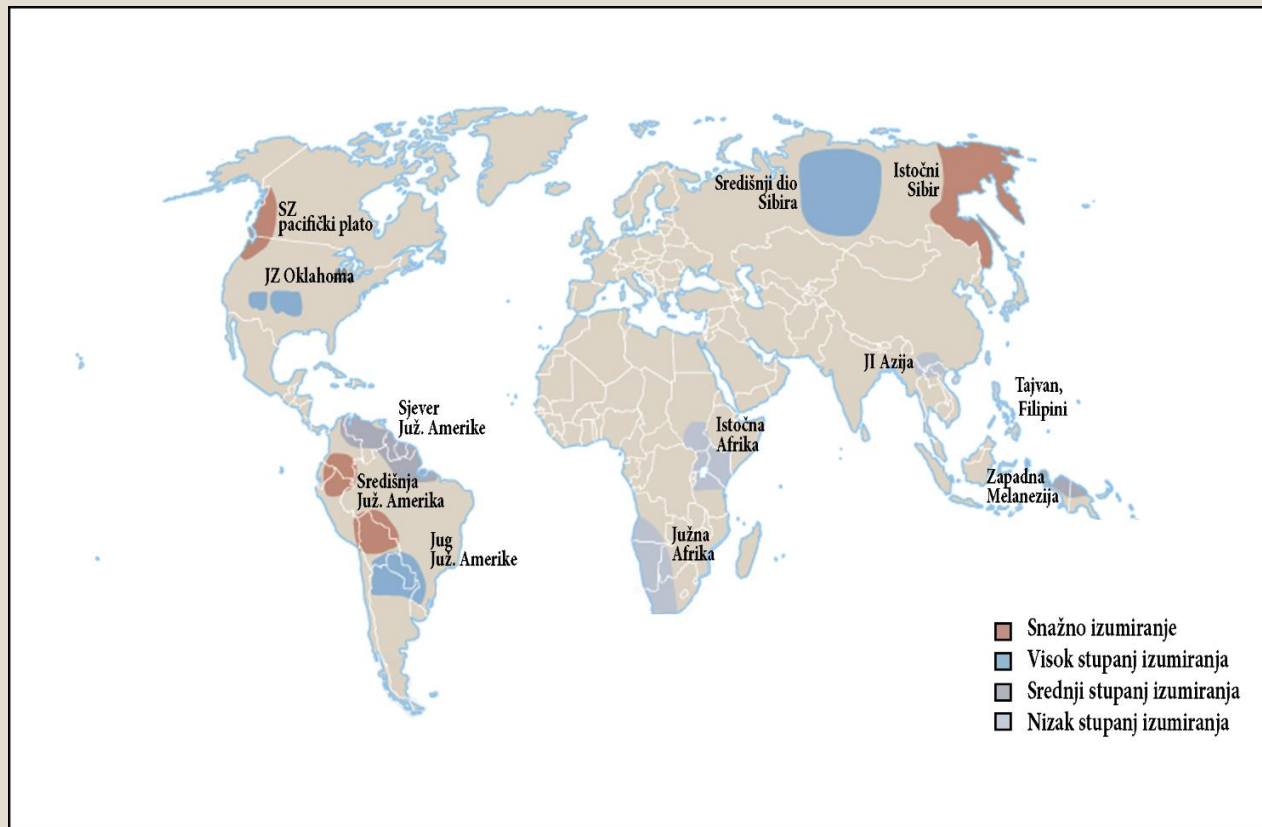

Sl. 16. Kakva je situacija s hrvatskim jezikom?

Izvor: Petrović, I., 2017. Očuvanje hrvatskog jezika u Kanadi, Migracijske i etničke teme, 1, 7 – 36.

- Nestajanje jezika teče sve brže.
- U prosjeku, svaka dva tjedna po jedan jezik izgubi svoje govornike.
- To je 25 jezika godišnje.
- Izumiru ili se prestaju govoriti.
- Položaj malih jezika?

- Među najugroženijima su jezici u izoliranim područjima svijeta.
- Također su snažno ugroženi jezici domorodačkih naroda.

Sl. 17. Najugroženiji jezici u svijetu

Izvor: <https://www.swarthmore.edu/>

Globalizacija i identiteti

- Kultura i kulturni identiteti kao kolijevke generalnih identiteta civilizacija - nalaze se u tranziciji i vrtlogu globalizacijskih procesa.
- Kroz povijest identitet je bio povezan sa teritorijem, kulturnim nasljeđem i etničkom pripadnošću.
- Globalizacija uvjetuje:
 - 1. Nove kulture,
 - 2. Sukobe kultura te
 - 3. Inicijative za priznavanje novih multikulturnih identiteta.

- Globalizacija stvara određene izazove **u procesu akulturacije**, što se tiče prilagodbe pojedinaca na različite kulturne prakse i norme.

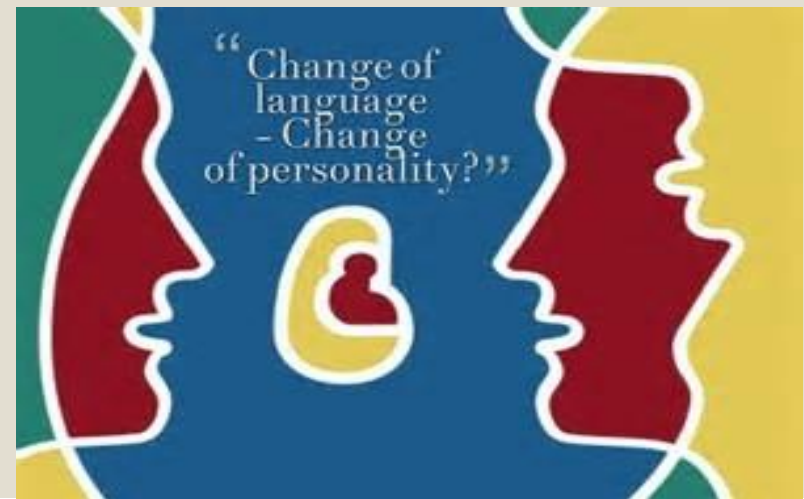

- Akulturacija kao takva uključuje **direktni i indirektni kontakt** s različitim kulturama.
- Time se stvara **tzv. bikulturalizam** - usklađivanje lokalnih i globalnih kulturnih vrijednosti.
- Također, pojedinci razvijaju proaktivne i defenzivne pristupe prema novim kulturnih utjecajima.

Izvor:

<https://www.artworkarchive.com/profile/laslagunaartgallery/exhibition/2024-women-in-art/biculturalism>

- **Proaktivni pristup** - uključuje usvajanje novih jezika, običaja i normi je te pretežito povezan sa novim iskustvima i visokim samopouzdanjem.
- Kod **indirektnog ili defenzivnog pristupa** - jača se očuvanje vlastitih kulturni normi bez potencijalne prilagodbe na trenutno stanje svijeta.

- Globalizacija kulture povlači za sobom pitanje identiteta.
- Globalizacijski su procesi "plodno tlo" za transformaciju i redefiniranje identiteta.
- Tim više ako se ima na umu da u identitetima postoji i nešto konstantno.

Sl. 18. Što je kulturni identitet pojedinca?

Izvor: www.communicationtheory.org/cultural-identity-theory/

Osobni identitet u globalizaciji

- Identitet sam je u procesu stalne promjene i koncept identiteta je puno dinamičniji.
- Na njega djeluju vanjski čimbenici npr. kulturne i društvene promjene.
- Sve veći broj ljudi stvara **hipermobilne identitete** - ne vežu ih za samo jedan prostor ili vrijeme, već za više njih.
- **Kulturološka disonanca** – npr. kod mladih ljudi koji su izloženi različitim kulturnim normama i određenim vrijednostima.
- Kulturološka disonanca - može izazvati zbunjenost i nesigurnost u vezi s vlastitim identitetom - jer pojedinac nije u stanju izbalansirati takozvanu pozadinu iza sebe i utjecaj vanjskoga svijeta.

Kompleksnost identiteta

- **Kompleksnost identiteta** - određeni tradicionalni modeli identiteta koji se temelje na čvrstoj povezanosti pojedinca s kulturnom, društvenom pa i nacionalnom grupom, gube na snazi.
- Ovaj proces prilagodbe dovodi do stanja u kojem se pojedinci suočavaju s **neskladom** temeljnih uvjerenja i novih, globalnih vrednota koje odluče prihvatiti.
- Ljudi se suočavaju s prilagodbom na *različite i često proturječne* norme i vrijednosti koje dolaze iz različitih dijelova svijeta.

Globalni Seljak: Identitet u tranzitu

- Pojam *globalnog seljaka* - tip osobe koja živi između različitih kultura i društava te je stalno u pokretu.
- Takav tip osobe **nema osjećaj pripadnosti** niti jednoj specifičnoj zajednici.
- Osobe koje imaju ovakav identitet imaju specifične psihološke izazove.
- Imaju nedostatak stabilne baze, poput fiksnog mjesta stanovanja ili etničke pripadnosti - također doživljavaju osjećaje nesigurnosti, gubitka i neprepoznatljivosti samih sebe.

- Pojam *globalnog seljaka* postaje **metafora** koja oslikava iskustva ljudi čiji su životi oblikovani samom globalizacijom, migracijom i sve većim pokretanjem populacija diljem svijeta.
- **Fenomen globalnog seljaka** nije osoba koja migrira iz jedne zemlje u drugu.
- -> simbol je onih koji su suočeni sa novim vrstama mobilnosti koje prelaze tradicionalne granice i izazivaju tradicionalne razumijevanje identiteta.
- Ovaj pojam koju uključuje stalni fizički i kulturni *tranzit*.
- -> postavlja pitanja o naravi identiteta u globaliziranom društvu, gdje su stabilnost i kontinuitet postali rijetka privilegija

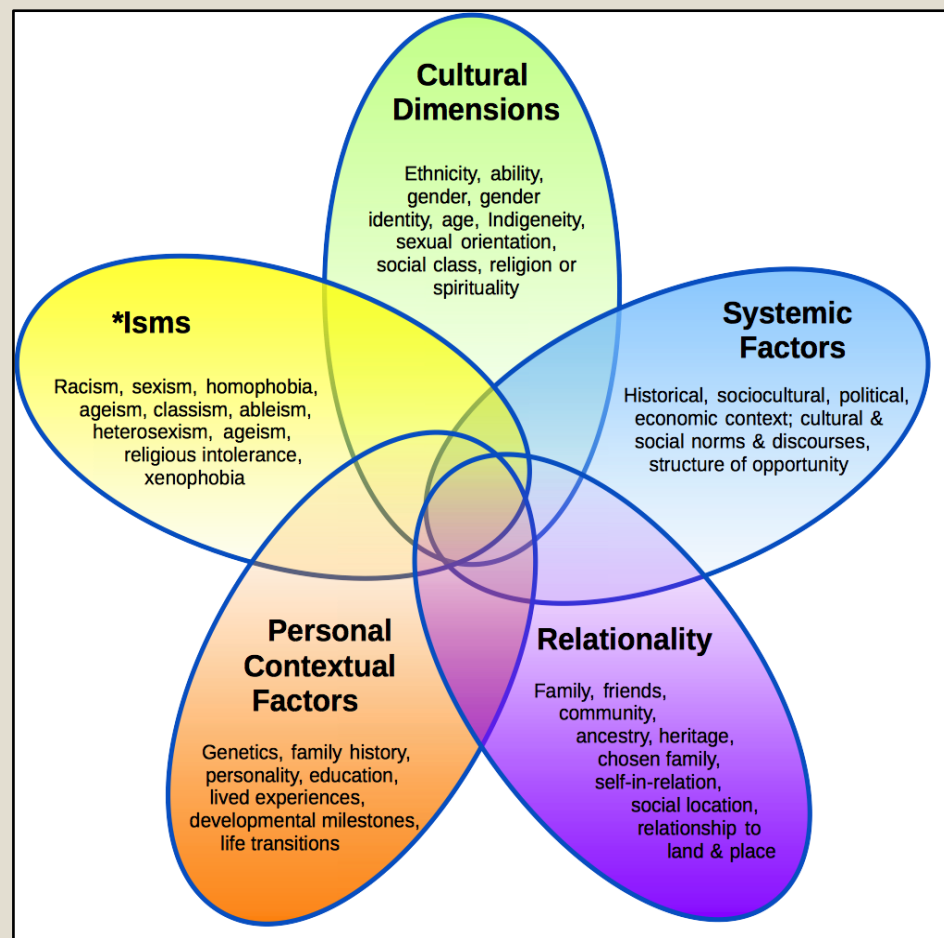
- Zbog povezanosti s različitim kulturama, jezicima i društvenim normama, oni razvijaju sposobnost snažnog **kulturnog manevriranja**.
- Mnogi globalni seljaci razvijaju takozvani **multikulturalni identitet** koji uključuje najbolje aspekte iz raznih kultura s kojima su u kontaktu.
- Ovakav identitet jest zapravo usmjeravanje puta različitih identitetskih komponenata ovisno o situaciji.
- Globalni seljak može funkcionirati unutar različitih kultura i provesti prilagodbu svog ponašanja, norme i vrijednosti u skladu s potrebama ili kontekstima, s tim da pritom ne gubi vlastitu unutarnju koherentnost.

Identitetski tranzit

- Implicira stalnu promjenu i adaptaciju.
 - Pojedinci koji su pripadnici ove skupine mogu imati osjećaj da su neprestano u procesu **redefiniranja samih sebe**.
 - To je izvor osobne nesigurnosti, ali samim time i prilika za širenje horizonta i samospoznaje.
 - Za većinu pojam globalnog seljaka predstavlja duboku psihološku tranziciju.
- Sam život u "*tranzitu*" uzrokuje osjećaj gubitka i nesigurnosti u vezi sa vlastitim identitetom.
 - može uzrokovati manjak osjećaja pripadnosti.

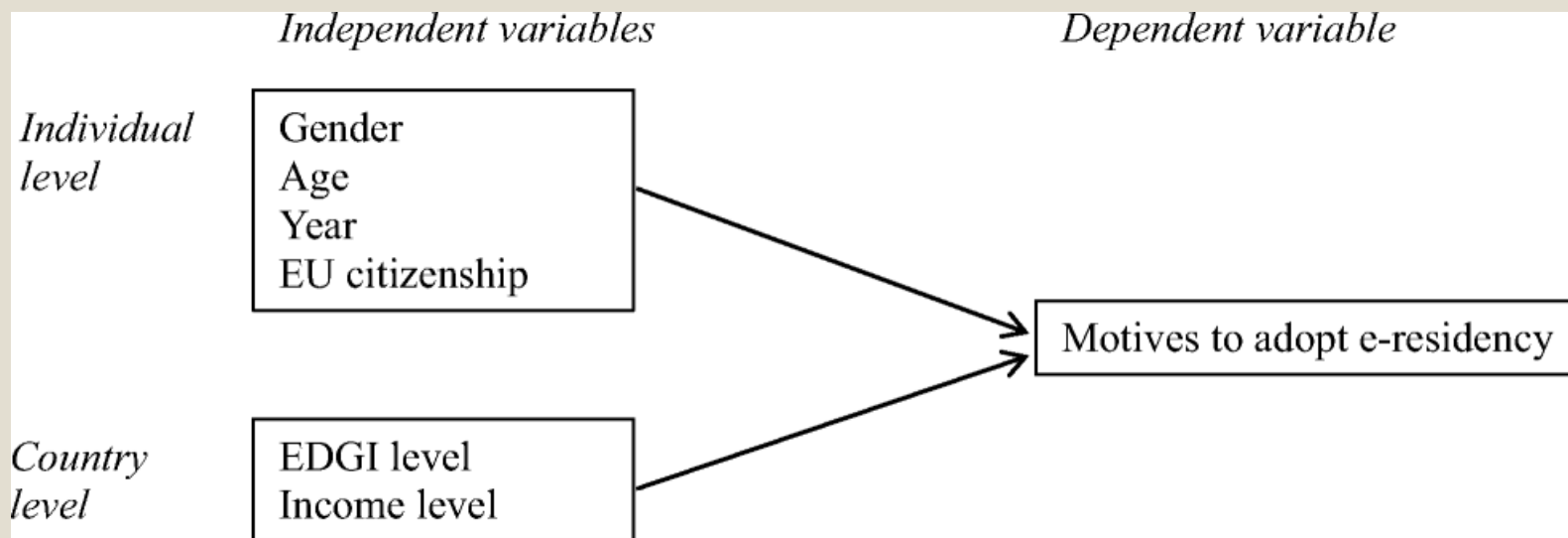
- Nastajanje 'svjetske kulture' - pogubno jer bi neposredno dovela u pitanje autentičnu regiju, odn. kulturnu različitost.
- Sredstva masovnih komunikacija omogućuju širenje *popularne kulture* i razvoj tzv. globalne kulture.
- To je svojevrsna prijetnja kulturnim i nacionalnim identitetima koji čine raznolikost svijeta.

Sl. 19. Neki faktori koji utječu na kulturni identitet

IDENTITET I DRŽAVLJANSTVO

- Državljanstvo – dokaz pripadnosti određenoj političkoj i kulturnoj zajednici.
- Danas je sve aktualnije i e-državljanstvo – transnacionalni digitalni identitet.
- Pokrenula ga je estonska vlada kako bi nedržavljanima omogućila pristup estonskoj digitalnoj infrastrukturi i e-uslugama.

Sl. 20. Državljanstvo i identitet

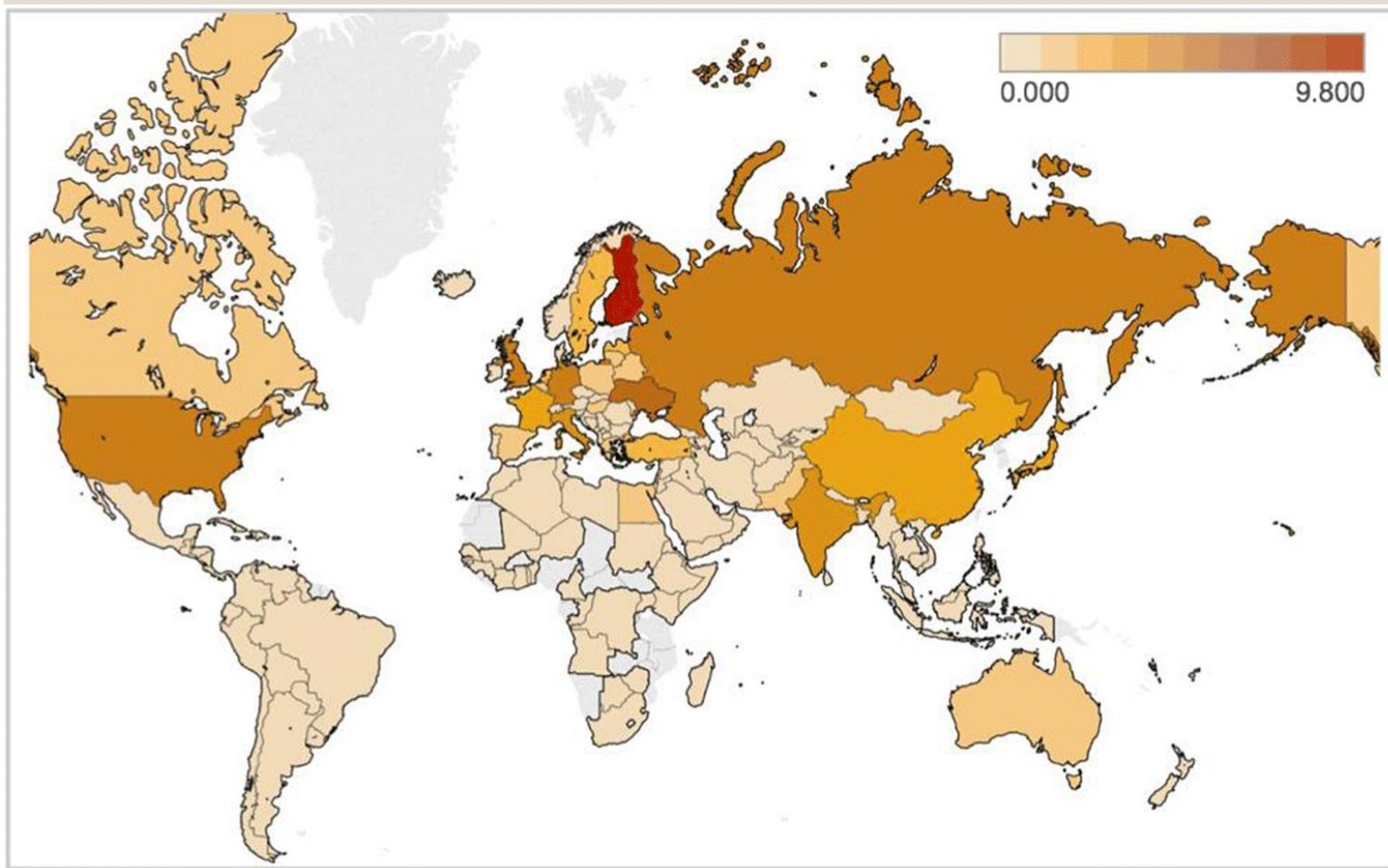
Izvor: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10796-019-09908-y/figures/1>

Tab. 1. Društvene implikacije e-državljanstva

Social implications		Dimensions		
Implications of digital identity systems	Practical implications	Entitlement and access <i>Who are entitled and have access to a digital identity under particular digital identity system/ scheme?</i>	Scope and functionality <i>For what purposes particular digital identity system/ scheme has been designed and in which usage contexts the digital identity can be employed?</i>	Adoption and use <i>Who will actually adopt the digital identity and benefit from particular digital identity system/ scheme?</i>
	Theoretical implications	Digital inclusion	Digital enablement	Digital participation
		Aforementioned dimensions as constitutive to digital citizenship		
Implications of e-residency	Practical implications	Entitlement and access <i>Formally inclusive, independent of applicant's nationality (citizenship) and place of residence</i>	Scope and functionality <i>A means for digital authentication in online transactions and for digital signature</i> <i>Location-independent access to public and private e-services, including online banking and an opportunity to register one's business to Estonia and manage it remotely</i>	Adoption and use <i>Global adoption driven by different individual motives and needs</i>
	Theoretical implications	E-residency as constitutive to de-territorial transnational citizenship and digitally enabled virtual mobility and migration		

Izvor: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10796-019-09908-y/figures/1>

E-DRŽAVLJANSTVO

Sl. 21. Geografska raspodjela prijava za e-državljanstvo

Izvor: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10796-019-09908-y/figures/1>

Literatura i izvori

- Alkharafi, N., Alsabab, M., 2025: Globalization: An Overview of Its Main Characteristics and Types, and an Exploration of Its Impacts on Individuals, Firms, and Nations, *Economies* 13, 19; <https://doi.org/10.3390/economies13040091>
- Dicken, P., 2003: *Global shift: Reshaping the global economic map in the 21st ct.*, The Guilford Press, p. 632.
- Čolić, S. 2004: Globalizacija, kultura kapitalizma i globalna kultura, *Nar.umjetnost* 41/2, 185 - 192.
- Gabrić M., Makovac, P., 2016: Globalizacijski procesi i buduća faza razvoja kapitalizma, *Tranzicija*, god. XVIII, br. 38.
- Grbić, J., 2004: Jezični procesi, identitet i globalizacija, *Nar.umjetnost*, 41/2, 235 - 253.
- Jagić, S., Vučetić, M., 2012: Globalizacijski procesi i kultura, *Acta Iadertina*, 9, 15 - 24.
- Karlić, I., 2009: Dvoznačnost fenomena globalizacije, *Filozofska istraživanja*, 113, god. 29, 87 - 106.
- Kalanj, R., 1998: Globalizacija, civilizacija i moć, *Socijalna ekologija*, 1 - 2, vol. 7.
- Kaluđerović, Ž., 2008: Poimanje globalizacije, *Filozofska istraživanja*, 113/29, 15 - 29.
- Milardović, A., 1999: *Globalizacija*, Pan Liber, Osijek-Zagreb-Split
- Papanikos, G. T., 2024: Future of Globalization, *Athens Journal of Business & Economics*, 10/ 2, str. 87–108. DOI: 10.30958/ajbe.10-2-1
- Petrović, I., 2017: Očuvanje hrvatskog jezika u Kanadi, Migracijske i etničke teme, 1, 7 – 36.
- Režan, P., 2012: Vodi li globalizacija „sukobu civilizacija?“, *Acta Iadertina*, 9, 33 – 46.
- Šimić, J., 2009: Religije i crkve pred izazovom globalizacije, *Filozofska istraživanja*, 116, 29 (4), 745 - 761.
- Ancient History Encyclopedia, <https://www.ancient.eu/image/11713/spread-of-christianity-map-up-to-600-ce/>
- Encyclopedia Britannica, <https://www.britannica.com/story/chinas-cultural-revolution>
- Statista, <https://www.statista.com/chart/11803/internet-access-via-mobile-devices>

Preporuke za daljnje čitanje

- Aristova, N., 2016: Rethinking cultural identities in the context of globalization: linguistic landscape of Kazan, Russia, as an emerging global city, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 23, p. 153 – 160., www.sciencedirect.com
- Bhawuk, D. P. S., 2008: Globalization and indogenous cultures: Homogenization or differentiation?, *International journal of Intercultural Relations*, 32, p. 305-317, www.elsevier.com
- Crawford, D., 2017: Culture-based Countertransference, Research gate, file:///D:/Preuzimanja/culturebasedcountertransference.pdf
- Hassi A., Storti, G., 2012: *Globalization and Culture: The Three H Scenarios*, Chapter 1, InTech Open Science, <https://www.intechopen.com/books/globalization-approaches-to-diversity>
- Jagić, S., Vučetić, M., 2013: *Globalizacijski procesi i kultura*, Acta Iadertina, 9(2012), 15-24.
- Kryzan-Stanojević, B., 2009: *Lice i naličje jezične globalizacije*, Nakladnik Srednja Europa, p. 162.
- Milardović, A., 2010: *Globalno selo: sociologija informacijskog društva i cyber kulture*, Centar za politološka istraživanja, Zagreb
- Odegovaa V., Zabulioniteb K. A., 2014: Linguacultural Globalization: Objective Tendencies and the Perspective Issue, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 154, p. 475 – 481., www.sciencedirect.com
- Papanikos, G. T., 2024: Future of Globalization, *Athens Journal of Business & Economics*, 10/ 2, str. 87–108. DOI: 10.30958/ajbe.10-2-1
- Raikhan S., Moldakhmet M., Ryskeldy M., Alua M., 2013: The interaction of globalization and culture in the modern world, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 122, p. 8 – 12., www.sciencedirect.com
- Smokotin V., Alekseyenkob A. S., Petrovac, G., 2014: The Phenomenon of Linguistic Globalization: English as the Global Lingua Franca (EGLF), *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 154, p. 509 – 513., www.sciencedirect.com

Zahvaljujem na pažnji!